

LEHETŐSÉGEK ÉS FELADATOK A REFORMÁTUS IFJÚSÁGI KÖZÖSSÉGEK ÚRVACSORAI ÉLETÉNEK MEGÚJÍTÁSÁBAN

Gábor CZAGÁNY¹

ABSTRACT

In this short study, we present the most important aspects of the Lord's Supper in Reformed youth communities. As an introduction, we summarize how this age group views the sacrament of the Lord's Supper, then we list examples that can help bring this sacrament closer to them. At the end of the study, we use three models to summarize how the Lord's Supper can become a tool for youth community building.

KEYWORDS

Hungarian Reformed Church, youth, Lord's Supper, sacraments, liturgical renewal, community building

BEVEZETŐ

E rövid tanulmányt egy egyszerű tézis megfogalmazásával szeretnénk kezdeni, miszerint az ifjúsági gyülekezetek épülését sok tekintetben befolyásolná az úrvacsorának egy olyan rendszeres gyakorlása, amely *teológiájában* a bibliai elvekre épít, *formájában* lelkileg vezeti az Istent kereső fiatalot és *nyelvezetében* a mai világ viszonyaihoz igazodik. Ezeknek az elveknek a következetes és hiánytalan alkalmazásával az ifjúsági istentisztelet középpontjába a közösség kerülne.

Tény azonban az, hogy a mai református ifjúsági istentisztelet általában alapvetően semmiben nem különbözik egy evangélikál vagy adott esetben karizmatikus istentisztelettől. Ugyanakkor az úrvacsorák, amelyeken a fiatalok helyi gyülekezeteikben részt vesznek erős kontrasztban állnak ezekkel az alkalmakkal.

Ezt a komoly különbséget úgy lehetne feloldani, hogy ha az ifjúsági liturgiákban nagyobb súlyt kapna az úrvacsora, amelynek formavilága szervesen illeszkedne a fiataloknak szánt istentisztelet egészébe.

AZ EGYETEMI GYÜLEKEZETEK ÚRVACSORÁZÁSÁNAK SAJÁTOSSÁGAI

Egy korábbi, 2012-es felmérésünk szerint az egyetemi gyülekezetek tagjaiban kézzel fogható a kritika az úrvacsora hagyományos szemléletével szemben mind a teológiai háttér, mind a forma, mind pedig a nyelvezet terén.

Habár az egyetemisták a ritkán úrvacsorázók közé tartoznak, ennek oka nem a szertartással szembeni fenntartás, hiszen a ritkább úrvacsorázás nem jár együtt a felületesen vett ünnepléssel. A kérdőívekre adott válaszok tanúsága szerint az egyetemisták azok, akik a legnagyobb örömmel járulnak az Úr asztalához.

Érdemes elgondolkodni, hogy vajon mi ennek a nyitottságnak az alapja. Segíthet megér-

¹ Dr. Czagány Gábor főiskolai docens (Gál Ferenc Egyetem, Szeged) reformatus.szeged@gmail.com

teni a helyzetet a tény, hogy az egyetemisták az úrvacsora során a jegyek vételének pillanatát tekintik a legkiemelkedőbbnek, bár korántsem annyira, mint azt a gyülekezeteknél láthattuk. Az adatok értékeléséből kiderült, hogy ezzel szemben különlegesen magas azok száma, akik az úrvacsora során a csendben elmondott imát tekintették a legfontosabbnak. Ez különösen szembetűnő a falvakból érkezett válaszadóknál, ahol majdnem minden második embernek ez a leglényegesebb. Az egyéni ima fontossága azt jelzi, hogy az úrvacsorából hiányzik valami, ami ezt a szertartást igazán közösségi eseménnyé tenné.

Ezek alapján az egyetemista korú úrvacsorázók egy részéről az a kép alakítható ki, mely szerint bár a fiatalok az átlagnál szívesebben vesznek részt úrvacsorán, ott kevésbé a konvencionális, elvontabb teológiai alapokra építő tanítások, illetve formák motiválják őket, hanem sokkal inkább az egyéni kegyesség gyakorlása és egy személyes imakapcsolat kialakítása Jézussal.

Ezt a képet az a jelenség is árnyalja, hogy a fiatalok az úrvacsora során az aktív éneklést sokkal kevesebbre értékelik, mint a gyülekezeti tagok. Ezen belül, ahogy a nagyobb településektől a kisebbek felé haladunk, egyre kevesebb a lelkesedés az éneklés iránt. Mindez egyszerűen megérthető, tudva azt, hogy az egyetemisták itt alapvetően otthoni úrvacsorájukon gyakorolt magatartásukról vontak mérleget, ezzel kifejezve mai egyházzenei kultúrával szembeni fenntartásukat. A gyülekezeti énekkultúra, úgy tűnik, kevésbé alkalmas arra, hogy az egyetemisták úrvacsorájának vagy istentiszteleti életének hordozójává váljon.

Az egyetemisták úrvacsorázásának jellegzetességeit a következőképp foglalhatjuk össze:

1. Viszonylag ritka, de tudatos úrvacsora látogatás
2. Egyértelmű nyitottság az *intercommunio* és új liturgikus formák iránt
3. Otthon békésnek és komornak tapasztalt úrvacsorák, de öröm iránti igény
4. Teológiaiilag horizontális úrvacsorai látás, erős szeretetre indító karakterrel
5. Tartózkodás az elvont úrvacsorai tanítástól, egyéni felfogás az úrvacsoráról
6. Az egyéni ima fontossága és személyes hittapasztalat
7. Az otthoni úrvacsorai közösségben az átlagnál passzívabb részvétel
8. Kritika a gyülekezeti énekkel és különösen annak stílusával szemben
9. Örömtelibb és változatosabb énekek, valamint a könnyűzene iránti igény
10. Kifejezett kritikai él a jelenlegi úrvacsorai gyakorlattal szemben

Az imént elmondott igények, kritikák és nyitottság miatt az egyetemi gyülekezetek kiváló lehetőséget nyújtanak a „liturgiai kísérletekhez”. Mindez azonban csak lépésről lépésre megy.

AZ ÚRVACSORA SZEMÉLYES MEGÉLÉSÉNEK NÉHÁNY LEHETŐSÉGE

A következőkben kifejtett példák jól illusztrálják azokat a legfőbb irányokat, amelyeken keresztül az úrvacsora igazi közösségépítő erővé válhat. A felsorolt formák természetesen nem az egyetlen megoldást jelentik az úrvacsorában rejlő sokszínű tartalom kibontására, ugyanakkor hangsúlyozottan csak egy összetartó, fiatal közösség számára jelenthetnek alternatívát.

Általános értelemben vett új hozzáállást jelent, ha a szertartást együtt készíti elő a közösség. Ez közvetlenül is szolgálja azt, hogy a fiatal ne individuális eseményként élje meg az úrvacsorát, hanem a közösség erőterében értelmezze azt. Az úrvacsorai istentisztelet közös előkészítésének több szintje lehetséges.

A *Fred. P. Edie* által leírt elv szerint [7] érdemes a fiatalokat csoportokba rendezni attól függően, hogy mekkora a gyülekezet. Egy csoport a zenét választhatja ki, leginkább azok, akik részt vesznek majd a zenei szolgálatban. Mások imádságokat és más szöveges részeket

kereshetnek vagy írhatnak. Megint mások állandó feladatuknak tekinthetik, hogy megtervezik és kidíszítik az istentiszteleti teret. Az Úr asztalát különleges igénnyel készíthetik elő, természetesen ebben az esetben is körültekintően, művészi igénnyel.

Ha az ilyen módon együtt előkészített szertartáson azután együtt imádkoznak és megosztják a kenyeret, akkor a fiatalok a saját tapasztalataikon keresztül fedezhetik fel a liturgia szó eredeti jelentését, ami nem más, mint a „nép munkája”. [4]

Ennek a folyamatnak az egésze az úrvacsora négy alapvető mozzanatát - venni, megáldani, megtörni és megosztani – formálja. Az asztal és az istentisztelet előkészítése során szimbolikusan és gyakorlatban is megismétlődik a kenyér asztalra helyezése. A közös ima a jegyek megáldását jelenti, majd a kenyér közös megtörése a közösség legteljesebb kifejezőjévé válik. A jegyek szétosztása, egymásnak átadása még inkább elmélyíti a közösséget és beteljesíti a bibliai tradíciót. [4]

Az úrvacsora lehetőséget ad a fiataloknak, hogy élő találkozásuk legyen az önmagát újra és újra felajánló Krisztussal.

A fiatalok Krisztus feltámadott jelenlétébe kapnak meghívást, amely során úgy ismerik meg Istent, mint akik az Ő vendégei. Ugyanakkor a fiatalok az úrvacsora, a közösségi étkezés házigazdái is és ezzel egyúttal a keresztyén vendégszeretetre való elhivatást is gyakorolják. [4]

Az előkészületnek más színterei is lehetnek. Felismerve azt, hogy az úrvacsora nem a szertartás kezdetével, hanem az arra való készüléssel kezdődik, sokkal mélyebb találkozást lehet előkészíteni Krisztussal. A következő néhány példa ezeket a lehetőségeket illusztrálja.

Az úrvacsorai kenyér közös elkészítése kiváló lehetőséget kínál a Krisztus felé való közös lelki út együttes átélésre. Egy körülbelül négy órás, különleges együttlét kombinálja a kenyér elkészítésének fizikális folyamatát a közösség előkészületének lelki folyamatával.

Egy konyhában tapasztalt személy és egy beszélgetésvezető segítségével a fiatalok lépésről-lépésre haladnak végig egy kenyér elkészültének folyamatán.

1. Az összetevők előkészítése, az alapanyagok összekeverése. A foglalkozás első részében egyberakják a lisztet, sót, cukrot és más alapvető dolgokat, majd elbeszélgetnek a kérdésről, hogy hány fajta ember van jelen a közösségben és milyen sokszínű, hány fajta összetevőből áll össze a világegyház.

2. Az élesztő hozzáadása kapcsán téma lehet, hogy milyen hatással van a Szentléleknek a sok összetevőből álló közösség és az egyének életére.

3. A tészta meggyúrása közben jól lehet beszélgetni arról, hogy mennyire vagyunk olyanok, mint a tészta vagy a kéz, amely gyúrja a tésztát.

4. A kelés alatt a közösség beszélgethet arról, hogy a gyülekezet mennyire „olyan”, mint a kelő kenyér. Mit kell hozzáadni a kenyérhez, hogy jól megkeljen? Mi kell ahhoz, hogy valakinek a hite növekedjen?

5. A tészta nyújtása közben: Mi a funkciója a tészta kinyújtásának? Mit jelent a mi életünkben azt érezni, hogy letörtek vagyunk?

6. Végül a sütés jó alkalmat nyújt arra, hogy szó essék a hívő és a közösség életének azokról a pontjairól, amikor tüzet érez.

Miközben a kenyér teljesen elkészül, a közösség lelkileg is jobban összeforr és sok-sok személyes tapasztalatot szerezhet az úrvacsoráról. [1]

Hasonló módon a „bor” jegyét is el lehet készíteni, házi préselésű szőlőlé formájában. E célra különösen alkalmasak a nagy szemű, mag nélküli szőlőszemek, amelyeket a fiatalok kis nyújtófákkal préselhetnek ki. Ez a cselekedet utal Krisztus halálára is, amelynek kihangsúlyozása még emlékezetesebbé teszi ezt a szép közösségépítő foglalkozást. [2]

Az úrvacsora megalapozását nem csak az adott szertartásra való konkrét előkészület jelentheti. Az egyetemi gyülekezet sem fog egyik pillanatról a másikra a megszokott, hagyomá-

nyos formákról és gondolkodásmódról átállni valami újra. Ehhez számos előkészítő beszélgetés és más közösségi alkalom szükséges. Ezeket előkerülhetnek azok a legfontosabb témák, amelyek alapján az úrvacsora sokszínűsége megérthető. *Aimee és Bill Buchanan*, valamint *Jodi B. Martin* könyve ehhez is számos konkrét példát kínál.

Az egyik beszélgetés fő témája például az úrvacsorai élet sokszínűsége. A fiatalok ennek során elmondják, hogy tapasztalataik szerint hogyan zajlik egy úrvacsorai szertartás egy „átlagos” gyülekezeti alkalmon. Felidéznek ezeknek elemeit, átgondolják, hogy kik és milyen módon vezetnek a szertartást, kitérnek a használt eszközökre és még arra is, hogy milyen jellegű a kenyér, illetve a bor, ami a jegyeket biztosítja. Ezek után ők vagy épp mások egy fiatalok számára meghirdetett tábor vagy egy ifjúsági alkalom élményeit idézik fel. Végül a két tapasztalatot összesítik, kielemezve azt, hogy melyik formának milyen előnyeit látták, illetve, hogy melyek azok a lényeges pontok, amelyek mindegyik változatban megvannak. E gyakorlat sokban segíti a nyitottabb úrvacsorai gondolkodás kialakulását. [1]

Egy másik beszélgetési vázlat nem annyira a formai, hanem inkább a tartalmi kérdésekre koncentrálna. Alapja a kenyér megtörésének három elnevezése. Az „úrvacsora”, a „szent közösség” (*communion*) és az „eukarisztia”, azaz hálaadás ugyanannak az ünnepnek három arcát tükrözi. A beszélgetés lényege arra irányul, hogy miként építhetjük be közösségünk életébe a fogalmak által kifejezett különleges hittartalmakat. E gyakorlat végén a közösség azt tapasztalhatja, hogy másféle lélekkel készülődik az úrvacsorára. [1]

Számtalan lehetőség nyílik magának az úrvacsora szertartásának átgondolására is. Az elméleti és gyakorlati előkészítés, amelyek példái az imént szerepeltek, sokat segíthetnek a közösségi dimenzió kidomborításában, de ezeket az előkészületeket nem lehetséges minden alkalommal megtenni.

Ha azonban elképzelhető egy-egy közösségben rendszeresen olyan úrvacsoraformát gyakorolni, amelynek alapja biblikus, belső dinamizmusa fejleszti a keresztyén személyiséget és egyúttal nyelvezete, spiritualitása a mai fiatalok stílusában szól, úgy biztosítható a folyamatos közösségépülés is.

Ez az úrvacsorát is felhasználó közösségépítés kulcsa. *Olyan istentiszteleti formát használni, amelyben mind a három, korábban megvizsgált modell kiemelt tulajdonsága érvényesül, és egyúttal megfelelnek azoknak a kritériumoknak, amelyeket az életkori sajátosságok elemzése során aláhúztunk.*

Egyet értünk Magyar Református Egyház Generális Konventjének Liturgiai Bizottsága által megfogalmazott véleménnyel, miszerint nem helyes, hogy a gyülekezetekben a liturgiai hiányosságokat a lelkészek a saját leleményességükkel pótolják, amikor új, alternatív liturgiákat készítenek. Ezért fontos lenne az, hogy egyházunkban átgondolt elvek mentén – a gyülekezeti istentiszteleti és úrvacsorai élet megújításával teljes párhuzamban – az úgynevezett korosztályi istentiszteleti rendek is szülessenek, amelyek megóvhatnák a fiatalokat a szabadság csapdájától. [5]

Amíg ezek az istentiszteleti rendek el nem készülnek, az egyetemi és más ifjúsági gyülekezetek számára továbbra is építő lehet olyan, jól átgondolt, megbízható forrásokból származó vagy református teológiai képzettséggel rendelkező személy által ellenőrzött alternatívák használata, amely a fennálló formák mellett különösen is segíti a közösségépítés szolgálatát.

A REFORMÁTUS ÚRVACSORA TELJES SZIMBOLIKÁJÁNAK MEGÉLÉSE

Ahhoz, hogy ezt a mechanizmust megérthessük, a *protestáns úrvacsora-gyakorlat három modelljét* hívhatjuk segítségül. E három modell a protestáns teológia által felismert igazságok közül egyet-egyem emel ki. [3]

Ugyanakkor minden úrvacsorai közösségben - függetlenül attól, hogy melyik modell befolyásolja - a Krisztus arcára való átfelműködés lelki folyamata zajlik. A gyülekezet tagjai úrvacsorától úrvacsoráig járják lelki vándorútjukat, élve az Úr asztala által adott erővel, és megtapasztalva annak vonzását is, amely a „szétszóródottakból egységet teremt”.

Ez azt jelenti, hogy az úrvacsorának egyszerre van olyan ereje, amely a fiatalokat Isten iránti elkötelezettséggel tölti fel, ugyanakkor egyszerre vonzóerő is, amely célt ad a mindennapokban forgolódo ifjú keresztyéneknek.

Mi az, ami az úrvacsorás istentiszteleten lezajlik? A *klasszikus református modell* világosan kihangsúlyozza, hogy az úrvacsorában Jézus Krisztussal való személyes találkozás történik meg, aki Lelke által jelen van a kenyér megtörése során. A hívő az élő Úrral találkozik, betöltekezve vele és megtapasztalva a személyes szabadítás örömet. Az úrvacsora azonban ennél többet ad.

Amennyiben az úrvacsora a *protestáns ökumenikus modell* jellegzetességei szerint épül fel, akkor az istentisztelet során biztosítva lesz az úrvacsorázó folyamatos vezetése Krisztus felé. Egyénileg érkezik meg, de az istentisztelet segít számára, hogy az Úrral való találkozása már közösségi tapasztalat legyen. Ebben az istentisztelet és az úrvacsorai liturgia azon elemei segítik a hívőt, amelyek lassan, lépésről-lépésre vezetik őt. Így az úrvacsorai közösség, a kenyér és bor jegyében való részesedés kellőképpen előkészítésre kerül. Mindez sokszor mégsem érezhető a fiatalok számára, mert a liturgiai elemek régies nyelvezetű hagyományra rögzültek.

Ennek feloldásában segíthet az *evangelikál és karizmatikus modell*. Nem átvéve magát a mögöttes hittartalmat, csak a formákra koncentrálva, kijelenthetjük, hogy ez a modell segíthet leginkább körvonalazni azt a nyelvezetet, zenét és spiritualitást, amely a fiatalok számára érthetővé teszi Krisztus szavát a jelenkor kihívásai között. Ha a liturgiai elemek ezen a mai nyelven, a mai szimbólumokat és eszközrendszert használva szólalnak meg, újra alkalmassá válhatnak a régi üzenet közvetítésére, ahogyan ezt a pasztorálpszichológiai kérdéseket érintő alpontunk tanúságaként leszögezhetjük.

A három modell együttesen mutat meg számunkra egy úrvacsoraformát, amelynek rendszeres ünneplése erős közösségeket teremt. Hangsúlyozni kell azonban, hogy mindhárom modell együttes jelenléte szükséges, ahhoz hogy ez a közösségépítő hatás valóban érvényesüljön. Ha ugyanis a klasszikus református modell jellegzetességei nem kapnak hangsúlyt, úgy az úrvacsora elveszíti bibliusságát, és relatívva válik. Ha a protestáns ökumenikus modell nem jelenik meg kellő erővel, úgy az úrvacsora túlságosan is individuális marad és elveszíti a személyiséget, valamint a közösséget lépésről-lépésre építő tartalmát.

Végül pedig, ha az evangelikál és karizmatikus modell által is használt mai nyelvezet kerül ki az összképből, akkor az úrvacsora fokozottan ki lesz téve annak a veszélynek, hogy érthetlenné válik a mai fiatalság számára.

E kérdést más irányból is megvizsgálhatjuk. *Tomka Ferenc* római katolikus szerző modelljeit alapul véve a „hagyományos” úrvacsora és a három vizsgált modell együttes figyelembevételével felépülő közösségek jól ábrázolhatók. [6]

Amennyiben egy úrvacsorában kevésbé tud érvényesülni a *bibliai tanítás* teljessége az úrvacsoráról, úgy ott – ahogyan ezt korábban részletesen elemeztük – az úrvacsora *memoria* és *absolutio* karaktere kerül előtérbe. Ez azt jelenti, hogy a hívők úgy fognak az úrvacsorára tekinteni, mint amely nem más, mint Krisztus kereszthalálára és feltámadására való emlékezés alkalma vagy egy szertartás, amely során kizárólag a bűnök megbocsátása történik meg.

Ez ugyanis hátráltatja a közösség épülését, hiszen az istenélményt pontszerűvé, személyfüggővé teszi. Ha az „én” bűnéről és annak megbocsátásáról van szó, úgy nincs lehetőség arra, hogy Krisztus jelenléte az egész közösségre kihasson. Az úrvacsora így megmarad az egyén ügyének, amely hosszú távon a közösség individualizációjához vezet.

Ha a *formák* túlságosan kötöttek, nincs bennük dinamika és a jegyekben való részesedés során a lelkipásztor személye kerül a középpontba az által, hogy ő az, aki adja a jegyeket, úgy szintén a közösségi élmény sérül. Hosszú távon ez egyértelműen a lelkipásztor közösségtől való különállását erősíti majd, ami tudat alatt a hívek alárendeltségét erősíti. Másképpen megfogalmazva az úrvacsorai kommunikáció csak és kizárólag az úrvacsorázó és az úrvacsorai jegyeket adó lelkipásztor között van.

Ugyanakkor, ha a *nyelvezet és spiritualitás* nem kötődik a kultúrához, úgy az egész ünnep válik szertartásossá, elkülönül a hétköznapoktól, ezáltal a világ duális szemléletét erősítve. Így a közösség szintén nem épül, hanem jóval inkább erősödnek azok a szálak, amik a szertartást vezető liturgus felé kötik a közösséget.

Ha azonban mind a három vizsgált területen – tanítás, forma, nyelvezet – érvényesülni tudnak azok sajátos jellegzetességek, amelyeket az egyes modelleknél kiemeltünk, akkor a közösség nem egy személytől függ, hanem a tagok kölcsönös függésben állnak egymással. Ez a modell különösen is testet ölthet abban a gyakorlatban, amikor az úrvacsora során a gyülekezet tagjai a jegyeket egymásnak adják át, ahogyan arra Jézus is bízta tanítványait.

Ugyanakkor nem csak a formai kérdések nyomán érthetjük meg ennek a megközelítésnek a közösséget építő vonásait. Ha a tanításban érvényesül az az elv, hogy az úrvacsora nem más, mint a Krisztus teste kiábrázolása, amelyet az egy kenyér tesz egy testté, úgy minden egyes úrvacsorai ünnep kézzel foghatóan fogja erősíteni a gyülekezet tagjai közötti kötődéseket. Továbbá ezt segíti elő a megújult nyelvezet kérdése is. Egy gyülekezet, amely úrvacsorai ünnepe során ugyanazt a nyelvezetet használja és éli meg, mint amit hétköznapjai során, jóval inkább képes lesz közösségi élményként megélni az istentiszteletet. Ez nem a világi nyelvhasználatot szentesíti, sőt a zenében sem feltétlenül a könnyű formákat igazolja, de figyelmeztet arra a tényre, hogy az úrvacsora lefolyása nem emelheti ki az embert a hétköznapokból, amelyben szolgálatát végzi.

Krisztus megtapasztalása ilyen módon több szinten is megtörténik, ami nem csak egyszerűen a közösség épüléséhez vezet. Az Igével, a mindennapok kenyerével és az ünnep borával felszerelt közösség a békesség, valamint az egymással való élő kapcsolat megélésén túl a szolgálatra szerveződik. E szolgálat központi jelentőségű lesz a gyülekezet számára, olyannyira, hogy enélkül nem is tudná megélni teljes életét. Mindaz, ami az Ige hűségese meghallgatásában gyökerezik, az a Krisztussal való személyes találkozásban erősödik meg és a szolgálatban teljeseedik ki. Ily módon valósul meg a szó és a tett, valamint az elmélet illetve a gyakorlat egysége. Ez megfelel a Főparancsolat intencióinak is.

Fontos kérdés az is, hogy mit jelent ez a folyamat gyülekezetépítés gyakorlatában. Hogyan illeszkedhet be az úrvacsora a gyülekezeti élet hétköznapjaiba? Hogyan válhat szokássá a rendszeres és mély odaszánással gyakorolt úrvacsora ott, ahol korábban szinte egyáltalán nem volt gyakorlatban.

A válasz egyértelműen a fokozatosság elve lehet. Semmiképp nem vezethet eredményhez egy pusztán elvek mentén bevezetett új forma, amely ráadásul ismeretlen is a többség számára.

Helyet kaphat azonban az úrvacsora a nagyobb egyetemi közösség, kisebb csoportjaiban, akár úgy, mint egy kifejezetten ebből a célból meghirdetett külön alkalom, de akár úgy is, mint egy már meglévő kiscsoport lelki életének elmélyítő eszköze.

Ezzel, a kiscsoportokban gyakorolt úrvacsorával közelebb kerülhetünk az eredetei bibliai alapokhoz, ugyanakkor biztosíthatjuk az alkalom intimitását is. Ezek a gyakrabban, nagyobb átéléssel úrvacsorázó közösségek azután mintául szolgálhatnak a gyülekezet egészének, amely ez által ismerheti meg az úrvacsora ünnepében rejlő lehetőségeket.

KÖVETKEZTETÉS

A kisebb közösségben gyakorolt úrvacsora új dinamikát ad a közösség számára. A közösségek, akik között nem a lelkész „osztja” az úrvacsorát, hanem akik együtt adnak hálát az Atyának a mindennapi ajándékokért kézzel foghatóan kiábrázolják majd Krisztus testét a világ számára. Az ilyen módon, egy akarattal együtt lévő közösség megtapasztalhatja az ígérete szerint személyesen is jelen lévő Krisztust, akit azután kivihet a világba.

Az istentisztelet, amelyen csak az ígehirdetés hangzik el vagy az együttlét, ahol csak a közösség imádsága és dicsérete szólal meg nem képes az Isten teljességét kiábrázolni. Az úrvacsora azonban biztosítja az ember teljes körű találkozását Istennel. A közösség, amely Jézus Krisztus köré gyűl össze, így képes a legteljesebben megélni gyülekezet voltát és ezzel küldetését is.

Amennyiben a közösség tagjai ezeket az impulzusokat otthoni gyülekezetük számára is tovább tudják adni vagy később beépítik majd mindennapi gyülekezeti életükbe, úgy az átgondolt úrvacsora hatása szélesebb körű gyülekezetépítési eredményeket hozhat.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] BUCHANAN, Aimee Wallis - BUCHANAN, Bill - MARTIN, Jodi B. *Making Worship Real*. Louisville, KY: Geneva Press, 2001.
- [2] *Creative Meetings, Bible Lessons and Worship Ideas*. szerk. Vicky Newby. Grand Rapids, MI: Zondervan, 2008.
- [3] CZAGÁNY Gábor. „A protestáns úrvacsorai gyakorlat teológiai és formai különbségei - különös tekintettel a közösséget erősítő tényezőkre” *Deliberationes* XIII. évf. (2020) 1. sz. 47-71.
- [4] FRANSEN, Piet. „Sacraments as Celebrations” in *Hermeneutics of the Councils and Other Studies*. összegyűjtötte H. E. Mertens and F. de Graeve. Bibliotheca Ephemeridum Theologicarum Lovaniensium LXIX. Leuven: University Press – Peeters, 1985. 436-455.
- [5] *Reformátusok a kegyelem trónusánál*. szerk. Fekete Károly. Budapest: Kálvin Kiadó, 2010., valamint BÓDISS Tamás - FEKETE Károly - GÖRÖZDI Zsolt – KELEMEN Attila - SZÜCS Ferenc. *Az eddig elkészült és a Generális Konvent Liturgikai Bizottsága által megtárgyalt teológiai alapelvek*. Confessio. A Magyarországi Református Egyház Figyelője. Budapest, 35. évf., 2008, 2.sz., 27 – 40.
- [6] TOMKA Ferenc. *Lelkipásztori teológia és az új evangelizáció*. Budapest: Szent István Társulat, 2006.
- [7] EDIE, Fred P. *Book, Bath, Table, and Time*. Cleveland, The Pilgrim Press, 2007.